



Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**PAISATGE, TERRITORI I
SOCIETAT (INTRODUCCIÓ A LA
GEOGRAFIA)**

Coordinació: BELLET SANFELIU, MARIA CARMEN

Any acadèmic 2020-21

Informació general de l'assignatura

Denominació	PAISATGE, TERRITORI I SOCIETAT (INTRODUCCIÓ A LA GEOGRAFIA)				
Codi	100063				
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA				
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat	
	Grau en Història (R 2015)	1	TRONCAL	Presencial	
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6				
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRACAMP	PRALAB	PRAULA	TEORIA
	Nombre de crèdits	0.4	0.2	1.2	4.2
	Nombre de grups	1	1	1	1
Coordinació	BELLET SANFELIU, MARIA CARMEN				
Departament/s	GEOGRAFIA I SOCIOLOGIA				
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	<p>- 28 sessions de classe magistral, seminaris i debats . Dilluns i dimarts lectius del 16/09/2019 al 07/01/2020 . AULA: 3.17.1</p> <p>- Tres pràctiques obligatòries: (2 de laboratori 1 de treball de camp):</p> <p>. Pràctica 1 – 09/10 – Pràctica d'aula a l'Aula d'Infomàtica de Lletres (3a planta – Espai: 3.48) Horari: de 9,30 a 11 h.: Recursos i fonts cartogràfiques per a l'estudi del territori</p> <p>. Pràctica 2 – 23/10 – Pràctica de treball de camp sobre estructura, forma i paisatge de la ciutat de Lleida .9,30 a 14 h. Punt de trobada : plaça Víctor Siurana</p> <p>. Pràctica 3 – 20/11 - Pràctica d'aula a l'Aula d'Infomàtica (3a planta – Espai: 3.48) : Recursos i fonts per a l'estudi de la població</p>				
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.				
Idioma/es d'impartició	Català				
Distribució de crèdits	Teoria - 4,2 Pràctiques - 1,8				

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BELLET SANFELIU, MARIA CARMEN	carne.bellet@udl.cat	3	
SOLÍS SOLÍS, JUAN MANUEL	juanma.solis@udl.cat	3	

Informació complementària de l'assignatura

1 - Mirar, pensar, i analitzar l'espai i el territori.

a/ Geografia? Per què i per a que estudiar geografia?

b/ L'evolució de la disciplina: velles i noves geografies

c/ Els conceptes-clau articuladors de la geografia moderna: relacions home-medi, espai, regió, paisatge.

d/ Àmbits, eines i mètodes de treball del geògraf.

Bibliografia per a l'estudiant:

Lectures obligatòries:

- ALBET, A.; GARCIA RAMON, M^a D. (1999) "Escoles del pensament geogràfic", a PALLARÉS, M. TULLA, A. (Coord) (1999), Geografia general, Barcelona, Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya, pp. 22-62
- UNWIN, T (1992), "Geografía y sociedad: el contexto clásico y la era de los descubrimientos" i començament del capítol: "El nacimiento de la geografía como disciplina académica oficial" a El lugar de la geografía, Barcelona, Cátedra, pp. 75-111.
- CLAVAL, P. (2002), "El enfoque cultural y las concepciones geográficas del espacio", a Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles (A.G.E.), núm.34, pp. 21-39

Lectures complementàries:

- ALBET MAS, A. (2000), Una geografía humana renovada: lugares y regiones en un mundo global, Barcelona, Vicens Vives, capítols 1 i 2 , pp.11-16.
- NOGUÉ, J. (coord), "Las nuevas geografías", Culturas 273 de La Vanguardia, 12/09/07 (versió digital al dossier electrònic)
- BERTIN, J. (2010) "Veure o llegir" a ALEGRE, P (Ed) (2010) El mapa com a llenguatge geogràfic. Recull de reflexions contemporànies (segle XX), pp.189-205

Número de sessions previstes per al tema 1: 7 sessions

2 - L'estudi de l'espai i el territori

a / L'espai i el lloc. Un enfocament des de la geografia.

b/ Els llocs i la globalització.

c/ Localització. L'anàlisi espacial de variables socioeconòmiques. Models clàssics de localització.

d/ Distribució. L'anàlisi espacial de la desigualtat i el desenvolupament com a exemple.

f/ Del lloc al territori. El concepte de centralitat segons el model clàssic de W. Christaller. La centralitat i les xarxes avui.

e/ Temps i espai: l'ús de l'espai i el temps en lo quotidià

Lectures obligatòries:

. HAGGETT, P. (1983), "Mundos más allá de la ciudad: zonas agrícolas y centros industriales", cap. 17 de Geografía: una síntesis moderna, op. cit., pàgs. 427 - 452.

. MÉNDEZ R. (2018) "Una era de hegemonía financiera" a La Telaraña financiera. Una Geografía de la financiarización y su crisis, Santiago de Chile, Instituto de Geografía de la Universidad Católica, p.19-66

Lectures complementàries:

. BAILLY, A.; BEGUIN, H. (1992), Introducción a la geografía humana, Barcelona, Masson, pp. 54-86

. MÉNDEZ GUTIÉRREZ DEL VALLE, R. (2004): "Globalización y organización espacial de la actividad económica" a ROMERO, J. (2004), *Geografía Humana*, Barcelona, Editorial Ariel, Capítol 6, pàgs.203-253

. PRATS FERRET, M () Temps i vida quotidiana de les dones a Barcelona, Tesi doctoral 1997, Tesi en xarxa - http://www.tesisenxarxa.net/TESIS_UAB/AVAILABLE/TDX-0630109-134958/TMPF1de5.pdf, Capítol 3.1 – La Geografia i l'ús del temps, pp. 59-69 i Capítol 3.2. – L'estudi dels temps des d'altres disciplines, pàg. 70-77 (numeració dels fulls del PDF)

Número de sessions previstes per al tema 2: 6-8 sessions

3 - L'estudi del paisatge.

a/ Del territori al paisatge. Les grans tradicions en l'anàlisi del paisatge

b/ Els components del paisatge rural

c/ Els components del paisatge urbà

d/ La percepció dels paisatges

e/ Gestió i intervenció en el paisatge: el cas català

Lectures obligatòries:

.TARROJA COSCUELA, A. (2008) "La construcción social del paisaje", a BUSQUETS, J.; CORTINA, A. (2008), *La gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje*, Barcelona, Akal-Patrimonio, 239-251

. AGUILERA, M.J.; BORDERÍAS, M. P.; GONZALEZ, M.P.; SANTOS, J.M. (2010) "Paisajes agrarios y asentamientos rurales", a Geografía General II - Geografía Humana, Madrid, UNED, p. 218-273

. CAPEL, H. (2002), Tejidos urbanos, a *El estudio de la morfología urbana*, Barcelona, Ed. Serbal, pp. 439-495

. VILAGRASA, J. *Història de Lleida. Volum:9 Finals del segle XX*, Lleida, Pagès Editors, pp.21-100.

Lectures complementàries:

. MATA OLMO, R. (2001), "Los paisajes agrarios", en GIL OLCINA, A. y GÓMEZ MENDOZA, J. (coords.): *Geografía de España*, Ariel Geografía.

.VILAGRASA, J. (1993), "La forma de les ciutats catalanes" a CARRERAS, C. (director), *Geografía General dels Països Catalans*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, vol. VI, pàgs. 232 - 258.

. NOGUÉ, J. (2006), "La producción social y cultural del paisaje" a MATA, R.; TARROJA, A. (2006) *El paisaje y la gestión del territorio*, Barcelona, CUIMPB, pp. 135-142

Número de sessions previstes per al tema 3: 6 sessions

4 - L'estudi de la població

- a/ Fonts per a l'estudi de la població
- b/ L'evolució de la població. Moviment natural i moviment migratori.
- c/ La transició demogràfica
- d / Les migracions
- e/ Estructura de la població
- f / El mosaic social urbà. L'estudi de la segregació social a l'espai urbà actual.

Lectures obligatòries:

- . ARANGO, J. (2005), "La población mundial" a ROMERO, J, (2005), (Coord) Geografía Humana, Ariel Geográfica, pp.55-99
- . REQUES VELASCO, P. (2006), Geodemografía. Fundamentos conceptuales y metodológicos , PUbliCan - Ediciones de la Universidad de Cantabria, Santander, cap. 3 – La dinámica de la población, pp. 69-116
- Devia-Garzón, C. A., & Bautista-Safar, T. (2018). La realidad de la crisis migratoria europea. Entramado, 13(2), 144-156. (*) <http://www.scielo.org.co/pdf/entra/v13n2/1900-3803-entra-13-02-00144.pdf>

Lectures complementàries:

- . BELLET, C.; VILAGRASA, J. (2001), "Diferenciación socioespacial de la ciudad de Lleida, a *Revista Catalana de Sociología*, núm.14, pp.13-42
- . REQUES VELASCO, P. (2006) Geodemografía. Fundamentos conceptuales y metodológicos , Cap. 4 – La(s) estructura(s) de la población, pp. 127-165

Número de sessions previstes per al tema 4: 6-7 sessions

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Presentació dels conceptes clau en Geografia Humana.
- L'assignatura opta per presentar visions integradores i globals necessàries per a la comprensió i estudi del territori complex i l'estudi actual de l'espai social.
- Estudi del territori i del paisatge per a les diferents ciències socials i disciplines humanistes.
- Es pretén així mateix facilitar la incorporació de la dimensió espacial a les diferents ciències socials i disciplines humanistes.
- Els coneixements que s'adquiriran podrien correspondre's, en part, als estudis de geografia humana

contemporània i als estudis d'ordenació del territori (tema 2 i tema 3).

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

• Conèixer els principals conceptes de la geografia humana • Caracteritzar el desigual repartiment de la riquesa mundial i els principals indicadors del desenvolupament • Comprendre la dimensió material, social i subjectiva de l'espai • Fer servir fonts d'informació estadística per a l'anàlisi de la Geografia humana • Identificar els efectes territorials de la globalització econòmica • Conscienciar dels principals reptes de la població mundial • Valorar les tècniques i estratègies de desenvolupament local i regional.

Competències

CB1 Posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es recolza en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi

CB3 Capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'indole social, científica o ètica

CG2 Identificar els grans conflictes i desigualtats de la societat humana

CG3 Caracteritzar la diversitat espacial dels territoris

CG4 Identificar les principals corrents de pensament geogràfic i social

CG5 Assumir la interacció de la geografia amb la història i les altres ciències socials

CE2 Conèixer els fonaments i la terminologia científica específica de cada branca de la Geografia

CE5 Aprendre a extreure informació geogràfica dels recursos existents a internet

CE6 Adquirir les habilitats i metodologies pròpies del treball de camp del geògraf

CE11 Adquirir els hàbits d'anàlisi de les dades geogràfiques per procedir a la seva exposició ordenada i raonada, ja sigui mitjançant una exposició oral o mitjançant un informe escrit

CE13 Conèixer, comprendre i interpretar el territori, explicar la diversitat de llocs, regions i localitzacions

CT1 Adquirir una adequada comprensió i expressió oral i escrita del català i del castellà

CT5 Adquirir nocions essencials del pensament científic

Continguts fonamentals de l'assignatura

1 - Mirar, pensar, i analitzar l'espai i el territori.

a/ Geografia? Per què i per a que estudiar geografia?

b/ L'evolució de la disciplina: velles i noves geografies

c/ Els conceptes-clau articuladors de la geografia moderna: relacions home-medi, espai, regió, paisatge.

d/ Àmbits, eines i mètodes de treball del geògraf.

Bibliografia per a l'estudiant:

Lectures obligatòries:

- ALBET, A.; GARCIA RAMON, M^a D. (1999) "Escoles del pensament geogràfic", a PALLARÉS, M. TULLA, A. (Coord) (1999), Geografia general, Barcelona, Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya, pp. 22-62
- UNWIN, T (1992), "Geografía y sociedad: el contexto clásico y la era de los descubrimientos" i començament del capítol: "El nacimiento de la geografía como disciplina académica oficial" a El lugar de la geografía, Barcelona, Cátedra, pp. 75-111.
- CLAVALL, P. (2002), "El enfoque cultural y las concepciones geográficas del espacio", a Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles (A.G.E.), núm.34, pp. 21-39

Lectures complementàries:

- ALBET MAS, A. (2000), Una geografía humana renovada: lugares y regiones en un mundo global, Barcelona, Vicens Vives, capítols 1 i 2 , pp.11-16.
- NOGUÉ, J. (coord), "Las nuevas geografías", Culturas 273 de La Vanguardia, 12/09/07 (versió digital al dossier electrònic)
- BERTIN, J. (2010) "Veure o llegir" a ALEGRE, P (Ed) (2010) El mapa com a llenguatge geogràfic. Recull de reflexions contemporànies (segle XX), pp.189-205

Número de sessions previstes per al tema 1: 7 sessions

2 - L'estudi de l'espai i el territori

- a / L'espai i el lloc. Un enfocament des de la geografia.
- b/ Els llocs i la globalització.
- c/ Localització. L'anàlisi espacial de variables socioeconòmiques. Models clàssics de localització.
- d/ Distribució. L'anàlisi espacial de la desigualtat i el desenvolupament com a exemple.
- f/ Del lloc al territori. El concepte de centralitat segons el model clàssic de W. Christaller. La centralitat i les xarxes avui.
- e/ Temps i espai: l'ús de l'espai i el temps en lo quotidià

Lectures obligatòries:

- . HAGGETT, P. (1983), "Mundos más allá de la ciudad: zonas agrícolas y centros industriales", cap. 17 de Geografía: una síntesis moderna, op. cit., pàgs. 427 - 452.
- . MÉNDEZ R. (2018) "Una era de hegemonía financiera" a La Telaraña financiera. Una Geografía de la financiarización y su crisis, Santiago de Chile, Instituto de Geografía de la Universidad Católica, p.19-66

Lectures complementàries:

- . BAILLY, A.; BEGUIN, H. (1992), Introducción a la geografía humana, Barcelona, Masson, pp. 54-86
- . MÉNDEZ GUTIÉRREZ DEL VALLE, R. (2004): "Globalización y organización espacial de la actividad económica" a ROMERO, J. (2004), *Geografía Humana*, Barcelona, Editorial Ariel, Capítol 6, pàgs.203-253
- . PRATS FERRET, M () Temps i vida quotidiana de les dones a Barcelona, Tesi doctoral 1997, Tesi en xarxa - http://www.tesisenxarxa.net/TESIS_UAB/AVAILABLE/TDX-0630109-134958//TMPF1de5.pdf, Capítol 3.1 – La Geografia i l'ús del temps, pp. 59-69 i Capítol 3.2. – L'estudi dels temps des d'altres disciplines, pàg. 70-77 (numeració dels fulls del PDF)

Número de sessions previstes per al tema 2: 6-8 sessions

3 - L'estudi del paisatge.

- a/ Del territori al paisatge. Les grans tradicions en l'anàlisi del paisatge
- b/ Els components del paisatge rural

- c/ Els components del paisatge urbà
- d/ La percepció dels paisatges
- e/ Gestió i intervenció en el paisatge: el cas català

Lectures obligatòries:

- . TARROJA COSCUELA, A. (2008) "La construcción social del paisaje", a BUSQUETS, J.; CORTINA, A. (2008), *La gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje*, Barcelona, Akal-Patrimonio, 239-251
- . AGUILERA, M.J.; BORDERÍAS, M. P.; GONZALEZ, M.P.; SANTOS, J.M. (2010) "Paisajes agrarios y asentamientos rurales", a Geografía General II - Geografía Humana, Madrid, UNED, p. 218-273
- . CAPEL, H. (2002), Tejidos urbanos, a *El estudio de la morfología urbana*, Barcelona, Ed. Serbal, pp. 439-495
- . VILAGRASA, J. *Història de Lleida. Volum:9 Finals del segle XX*, Lleida, Pagès Editors, pp.21-100.

Lectures complementàries:

- . MATA OLMO, R. (2001), "Los paisajes agrarios", en GIL OLCINA, A. y GÓMEZ MENDOZA, J. (coords.): *Geografía de España*, Ariel Geografía.
- . VILAGRASA, J. (1993), "La forma de les ciutats catalanes" a CARRERAS, C. (director), *Geografía General dels Països Catalans*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, vol. VI, pàgs. 232 - 258.
- . NOGUÉ, J. (2006), "La producción social y cultural del paisaje" a MATA, R.; TARROJA, A. (2006) *El paisaje y la gestión del territorio*, Barcelona, CUIIMPB, pp. 135-142

Número de sessions previstes per al tema 3: 6 sessions

4 - L'estudi de la població

- a/ Fonts per a l'estudi de la població
- b/ L'evolució de la població. Moviment natural i moviment migratori.
- c/ La transició demogràfica
- d / Les migracions
- e/ Estructura de la població
- f / El mosaic social urbà. L'estudi de la segregació social a l'espai urbà actual.

Lectures obligatòries:

- . ARANGO, J. (2005), "La población mundial" a ROMERO, J, (2005), (Coord) Geografía Humana, Ariel Geográfica, pp.55-99
- . REQUES VELASCO, P. (2006), Geodemografía. Fundamentos conceptuales y metodológicos , PubliCan - Ediciones de la Universidad de Cantabria, Santander, cap. 3 – La dinámica de la población, pp. 69-116
- Devia-Garzón, C. A., & Bautista-Safar, T. (2018). La realidad de la crisis migratoria europea. *Entramado*, 13(2), 144-156. (*) <http://www.scielo.org.co/pdf/entra/v13n2/1900-3803-entra-13-02-00144.pdf>

Lectures complementàries:

- . BELLET, C.; VILAGRASA, J. (2001), "Diferenciación socioespacial de la ciudad de Lleida, a *Revista Catalana de Sociología*, núm.14, pp.13-42
- . REQUES VELASCO, P. (2006) Geodemografía. Fundamentos conceptuales y metodológicos , Cap. 4 – La(s) estructura(s) de la población, pp. 127-165

Número de sessions previstes per al tema 4: 6-7 sessions

Eixos metodològics de l'assignatura

activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	o*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral i seminaris d'aula	AULA: 3.17.1 28 sessions de classe magistral		1	42	21
Pràctiques (P)	2 pràctiques d'aula i/o laboratori 1 sortida de treball de camp		1	3 4,5	1,5
Treballs (T)	2 Informes de les pràctiques de laboratori Treball de Camp s'avalua al segon examen				6
Tutories (Tut)	Les que necessiti l'alumne en horari de tutories. S'aconsella al menys 1			1	
Altres (AA)					
Avaluació (AV)	2 avaluacions: - 1a temes 1+2 - 2a temes 3+4			2 2	33 33
TOTAL	150 hores		1	54,5	96,5

O: Objectiu. G: número de grups implicats en l'activitat. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

Sistema d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	Es valora la participació activa en la dinàmica de la classe i en els debats			Totes les presencials Seminaris+pràctiques	8
Taller d'avaluació (TA) (Examen)	1 prova d'avaluació dels continguts teòrics Temes 1 i 2			Classes Magistral +Seminaris	30
	1 prova d'avaluació dels continguts teòrics Temes 3 i 4				30
Informe (In) / Treballs (T)	T1: treball de la pràctica 1			Pràctiques	16
	T2: treball de la pràctica 2			Pràctiques	16
Altres (A)					
TOTAL					100

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

Bibliografia i recursos d'informació

El Campus virtual de la UdL (entorn SAKAI) continuarà bona part del material necessari per a fer el seguiment de l'assignatura. Als dossiers hi trobareu, en format PDF les diapositives comentades a les classes dels anys anteriors i els materials per al desenvolupament de les pràctiques. Un cop finalitzada la presentació de cada un dels temes es penjaran les diapositives utilitzades pels professors/res en l'exposició, en format PDF.

El Campus inclou també el programa, amb les referències de lectura obligatòria per a cada un dels temes i documents diversos que anirem presentant al llarg de l'assignatura.

Existeixen força **manuals de Geografia i Geografia Humana** al mercat de entre els quals es recomana els següents (tots ells a la biblioteca):

ALBET, A.; BENEJAM, P. (2000), *Una geografia humana renovada: Lugares y regiones en un mundo global*, Barcelona, Vicens Vives-UAB

HAGGETT, P. (1983), *Geografía: una síntesis moderna*, Barcelona, Omega, 1988.

HIERNAUX, D.; LINDÓN, A (Dir.) (2006), *Tratado de Geografía Humana*, México, Anthropos

PALLARÉS, M.; TULLA, A. (1999), *Geografía general*, Barcelona, Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya

PUYOL, R.; ESTEBANEZ, J.; MENDEZ, R. (1988), *Geografía Humana*, Madrid, Cátedra

ROMERO, J., (Coord.) (2004), *Geografía Humana*, Barcelona, Ariel

Sobre l'estudi de la població:

VINUESA ANGULO, J., et al (1988) El estudio de la población, Madrid, I.N.A.P.

CLARKE, J. (ed.) (1984) Geography and population. Approaches and Applications, Londres, Pergamon.

PUYOL, R., ed. (1997) Dinámica de la población en España. Cambios demográficos en el último cuartodel siglo XX, Madrid, Síntesis

REQUES VELASCO, P. (2006), *Geodemografía. Fundamentos conceptuales y metodológicos*, PUBliCan - Ediciones de la Universidad de Cantabria, Santander

Sobre l'estudi del paisatge es recomana la consulta dels següents manuals, atlas i catàlegs:

ALDOMÀ, Ignasi (2009) *Atlas de la nova ruralitat*, Lleida, Fundació del Mon rural. Disponible en versió digital al campus virtual i a la pàgina web de la Fundació Món Rural

BUSQUETS, J.; CORTINA, A. (2008), *La gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje*, Akal-Patrimonio, Barcelona

MATA, R.; TARROJA, A (2006), *El paisaje y la gestión del territorio*, Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo - CUIMPB, Barcelona.

MATA, R.; SAINZ, C. (2003) *Atlas de los paisajes de España*, Madrid, Ministerio de Medio Ambiente

OBSERVATORI DEL PAISATGE (2008), Catàleg de paisatge de les Terres de Lleida, http://www.catpaisatge.net/cat/cataleg_presentats_ter_lleida.php

Poden ser útils els diccionaris de geografia següents:

JOHNSTON, R.J., GREGORY, D., SMITH, D.M. (eds.) (2000), *Diccionario de Geografía humana*, Madrid, Akal.

PUYOL, R. (Coord.) (1988), *Diccionario de Geografía*, Madrid, Anaya.

BAILLY, A.; FERRAS, R.; PUMAIN, D. (1992), *Encilopédie de Géographie*, Paris, Economica

Webs amb estadístiques i informació de referencia:

Instituto Nacional de Estadística, <http://www.ine.es/>

Institut d'Estadística de Catalunya, <http://www.idescat.cat/>

EUROSTAT: The Statistical Office of the European Communities, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Webs sobre població:

United Nations Population Fund, <http://www.unfpa.org>

ONU/POPIN: United Nations Population Information Network, <http://www.un.org/popin/>

Centre d'Estudis Demogràfics de Catalunya, <http://www.ced.uab.es/publicacions/propia.htm>

Observatori de la immigració a Catalunya , <http://www.migracat.cat/>

Webs de suport sobre procediments, tècniques i comentari de fonts geogràfiques:

Recursos sobre procediments en geografia, <http://phobos.xtec.cat/mgarci25/moodle/mod/resource/view.php?id=1274>

Recursos didàctics de la Asociación de Geógrafos Españoles http://age.ieg.csic.es/recur_didacticos/index.htm -

Cartografia bàsica i webs sobre paisatge

<http://www.ign.es/ign/es/IGN/ane.jsp> Espanya a través dels mapes – Instituto Geográfico Nacional IGN

Insitut Cartografic de Catalunya, www.icc.es

[Atles de la nova ruralitat](#) - Fundació Món Rural

<http://www.catpaisatge.net/cat/index.php> Observatori del paisatge a Catalunya

[XTEC / EDU365](#) - Generalitat de Catalunya

Recursos cartogràfics i material geogràfic de Le Monde Diplomatique - <http://www.monde-diplomatique.fr/index/sujet>